

- 62ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Ὁ Βενιζέλος κατακτᾷ τὰς Ἀθήνας μετὰ γαλλικὰ πολυβόλα καὶ ἵπτικόν. 454

Ζ' Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΩΝ ΣΕΒΡΩΝ
ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

- 35ον ΑΡΘΡΟΝ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ ὁ βασιλεὺς. Οἱ ὄροι τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν. 461
- 36ον ΑΡΘΡΟΝ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, 27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Πότε καὶ διατί διεπράξατο ἡ συμμαχία μετὰ τὴν Ἀντάντ. 464
- 37ον ΑΡΘΡΟΝ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, 28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Οἱ ὄροι τῆς εἰρήνης μετὰ τῆς Τουρκίας. 468
- 63ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 13 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ἡ Ἑλλάς ἐνεπλάκη εἰς πόλεμον ἄνευ οὐδεμιᾶς προσυμφωνίας. 472
- 64ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ἡ στάσις τῶν συμμάχων ἔναντι τῶν ἐθνικῶν δικαίων. 476
- 65ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ὁ πόλεμος μετὰ τὴν Τουρκίαν εἶχε τελειώσῃ διὰ τὴν Ἀντάντ. 482
- 66ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἀπέναντι τῆς Τουρκίας. 488
- 67ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Οἱ σύμμαχοι εἶχον δηλώσει ὅτι δὲν θὰ ἐβοήθουν τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν. 492
- 68ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ἡ ἀπόβασις εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐγένετο διὰ νὰ στερεωθῇ τὸ καθεστὼς τοῦ Βενιζέλου. 499
- ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α' ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Τί θὰ ἔπρεπε νὰ πράξουν οἱ μετανοεμβριανοὶ κυβερνήται. 505
- ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ' ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Ἡ προέλασις ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ βασιλέως. 508
- ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β' ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934. Ἡ ἐκκένωσις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἐγκαίρως. 512
- 69ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ὁ Βενιζέλος ἀποκλειστικὸς ὑπεύθυνος διὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν. 515

Η'. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

- 70ον ΑΡΘΡΟΝ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ, 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935. Ἡ νέα ἑλληνικὴ γενεὰ δύναται ν' ἀναστηλώσῃ τὰ ἰδεώδη ποὺ συνέτριψεν ἡ θεομηνία Βενιζέλου. 523

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

- Ἐπιστολαὶ διάφοροι. Τὸ ἐγγυητικὸν ἐγγράφον τοῦ Γερμανοῦ ὑπουργοῦ ἐξωτερικῶν. 531
- ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ 543

Α. ΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

ΚΑΝΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΟΝΟΜΑΧΟΥΣ τοῦ καλῆμου δὲν εἶχε φαντασθῇ ὅτι ἡ ἀρθρογραφία τοὺς θὰ ἔπαιρνε τόση ἔκτασι. Ἄρχισαν μετὰ κάποια γενικότητα καὶ ἐπιφυλακτικότητα, γὰρ νὰ ἐπιστρατεύσουν ἀργότερα τὴν λεπτομερῆ καταγραφή τῶν γεγονότων καὶ νὰ ἐπικαλεσθοῦν καὶ ἀρχεϊκὸ ὕλικόν. Τὰ δέκα πρῶτα ἀρθρα, πέντε ἀπὸ κάθε πλευρά, ἀποτελοῦν κατὰ κάποιον τρόπο εἰσαγωγὴν ἐπὶ τὰ θέματα καὶ ἀποτελοῦν τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἀρθρογραφίας.

Εἰς τὰς παραμονὰς ἐνὸς νέου ἀγριωτάτου
ἐμφυλίου πολέμου

ΤΟ Ιον ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ - 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

Ο ΤΟΠΟΣ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ τὰς παραμονὰς ἐκρήξεως, ἡ ὁποία δὲν ἀποκλείεται νὰ ὑποδυθῇ τὴν μορφήν ἀγριωτάτου ἐμφυλίου πολέμου.

Ποῖα εἶναι αἱ αἰτίαι; Ποῦ κείνται αἱ εὐθύναι; Εἶναι δυνατὴ ἡ πρόληψις τοῦ κακοῦ;

Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα πρόκειται νὰ δοθῇ ἀπάντησις διὰ σειρᾶς ἀρθρῶν, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον δημοσιεύεται σήμερον.

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος διήρσε βαθύτατα τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν ἐναρξίν του εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, τὸ ὅποιον ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος, θίγων τὰ ζωτικώτατα τοῦ ἔθνους συμφέροντα, δὲν ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ ἡμᾶς ἀδιαφόρους. Ἀφ' ἐνὸς διότι ἐδεσμευόμεθα, διὰ συμμαχικῆς συνθήκης πρὸς τὴν Σερβίαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὑποχρεούμεθα νὰ προστρέξωμεν εἰς βοήθειάν της καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι μετὰ τὴν εἰς τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐμπλοκὴν τῆς Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας ἐκ τῆς ἐκβάσεως αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ρυθμισθῇ ἡ τύχη ὄλων τῶν χωρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται αἱ ἐθνικαὶ μας διεκδικήσεις.

Εὐρισκόμενος εἰς Μόναχον κατὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ἔλαβα ἐκεῖ τηλεγράφημα τοῦ κ. Πάσιτς, ἐρωτῶντος με ποῖα θὰ ἦτο ἡ στάσις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν πόλεμον.

Ἀπήντησα ὅτι ἐπιστρέφω ἀμέσως εἰς Ἑλλάδα, ὅπου, συγκαλῶν τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως, θὰ εἰσηγούμην τὴν γνώμην νὰ δηλώσωμεν ὅτι θὰ τηρήσωμεν εὐμενὴ πρὸς τὴν συμμαχίαν μας οὐδετερότητα, ἀποφασισμένοι ὅμως, ἐν ἧ περιπτώσει ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς

Σερβίας ή Βουλγαρία, ν' άντεπιτεθώμεν κατά της τελευταίας ως σύμμαχοι της πρώτης.

Πράγματι την γνώμην μου ταύτην άπεδέχθη τὸ ύπουργικὸν συμβούλιον, συμφωνοῦντος ἀπολύτως καὶ τοῦ βασιλέως. Ἡ πολιτικὴ δὲ αὕτη ἐθεωρήθη καὶ ὑπὸ τῆς Σερβίας ὡς ἐξυπηρετοῦσα ἄριστα τὰ κοινὰ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας συμφέροντα καὶ ὡς ἀνταποκρινομένη ἐντελῶς πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχικῆς συνθήκης ὑποχρεώσεις μας.

Ὅταν, περὶ τὸ τέλος τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ πολέμου, ἐδείχθη ὅτι ἡ Τουρκία ἐτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν κεντρικῶν αὐτοκρατοριῶν, ἐπέμεινα καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη νὰ δηλώσωμεν εἰς τὰς δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως, ὅτι εἰς τοιαύτην περίπτωσιν, εἰσόδου δηλαδὴ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν πόλεμον, ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐτοίμη νὰ μετάσχη αὐτοῦ ὡς σύμμαχός των.

Εἶναι γνωστὸν πῶς ὁ βασιλεὺς, ὅταν ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς πραγματοποιήσεως τῆς πολιτικῆς ταύτης, διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Καλλιπόλεως ὑπὸ ἐνὸς σώματος ἑλληνικοῦ στρατοῦ, με ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐσημμάτισε τὴν κυβέρνησιν Γούναρη.

Αἱ ἀντιτιθέμεναι ἀπόψεις, βραχύτατα διατυπούμεναι, ἦσαν αἱ ἑξῆς:

1. Βασιλικὴ πολιτικὴ, τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν ὅλα τὰ παλαιὰ κόμματα, πού εἶχε συντρίψει ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1909. Κατ' αὐτὴν ἡ Ἑλλάς κούρασμένη ἤδη ἐκ τῶν βαλκανικῶν πολέμων, ἐπρεπε νὰ μείνῃ οὐδέτερά καὶ νὰ μὴ μετάσχη ἐνὸς τόσοσιν τρομεροῦ πολέμου, ἀλλὰ νὰ διατηρήσῃ ἀθίκτους τὰς δυνάμεις τῆς.

2. Πολιτικὴ Κόμματος Φιλελευθέρων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκον τότε καὶ ὅλοι οἱ σημερινοὶ ἀρχηγοὶ τῶν μικροτέρων παλαιοδημοκρατικῶν κομμάτων, Καφαντάρης, Παπαναστασίου, Μιχαλακόπουλος, Μυλωνᾶς, Σοφιανόπουλος.

Κατ' αὐτὴν, μετὰ τὴν εἰσοδὸν ἰδίως εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας, θὰ ἦτο ἱστορικὸν ἐγκλημα νὰ μὴ μετάσχωμεν εἰς τὸν πόλεμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη ὅλων τῶν χωρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξετείνοντο αἱ ἐθνικαὶ μας διεκδικήσεις. Ἡ μεγάλη ἰδέα, ὅσονδήποτε κι' ἂν εἶχεν ὠχρίασει κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας, ἦτο ἀκόμη ζῶσα ἠθικὴ ἰδέα, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ὁποίας οὐδέποτε εἶχε φαντασθῇ τὸ ἔθνος ὅτι ἠμποροῦσάν ποτε νὰ παρουσιασθοῦν εὐνοϊκώτερα ἰσυνθήκαι.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου, ὑπεστήριζα ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς οὐδετερότητος ἦτο ἠθικῶς καὶ ἐθνικῶς ἀδύνατος καὶ διὰ τοὺς ἑξῆς ἀκόμη λόγους:

1) Διότι ἡ συμμαχία μας μετὰ τὴν Σερβίαν καὶ ἡ πολιτικὴ πού εἶχαμε χαράξει ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου, ἐν πλήρει συμφωνίᾳ μετὰ τὸ στέμμα, ὑπεχρέου ἡμᾶς νὰ σπεύσωμεν εἰς βοήθειάν της, ὅταν προσεβλήθῃ ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην ἦτο σύμφωνος καὶ ὁλος ὁ παλαιὸς πολιτικὸς κόσμος, ὡς ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1915, ὁ μακαρίτης Γούναρης, διεκήρυξε καὶ ἐκεῖνος ὅτι ἀκριβῶς εἶχε διακηρύξει ἡ κυβέρνησίς μου εἰς τὴν ἀρχὴν

τοῦ πολέμου, ὅτι δηλαδὴ θὰ μείνωμεν οὐδέτεροι, ἀλλ' ἐὰν ἡ Βουλγαρία ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς συμμάχου μας Σερβίας, θὰ σπεύσωμεν εἰς βοήθειαν τῆς τελευταίας ἀντεπιτιθέμενοι κατὰ τῆς πρώτης.

2) Διότι, ἀποφεύγοντες νὰ μετάσχωμεν τοῦ μεγάλου πολέμου, δὲν ἀποφεύγομεν τὸν πόλεμον. Καθ' ὅσον, μετὰ τὴν Τουρκίαν ἢ συναφθεῖσα τὸν Νοέμβριον τοῦ 1913 εἰρήνην ἀπετέλει οὐσιαστικῶς ἀνακωχὴν, ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία ἦτο ἀποφασισμένη νὰ διεκδικήσῃ καὶ διὰ τῶν ὄπλων τὴν ἀνάκτησιν τῶν μεγάλων νήσων, ἀνέμενε δέ, διὰ νὰ καταγγεῖλῃ τὴν ἀνακωχὴν, νὰ περιέλθουν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς τὰ δύο μεγάλα θωρηκτὰ πού κατεσκευάζοντο τότε διὰ λογαριασμόν της εἰς τὰ ἀγγλικά ναυπηγεῖα, οὐ ἕνεκα ἠγοράσωμεν καὶ ἡμεῖς τότε δύο ἀμερικανικά θωρηκτὰ, πολὺ ἀσθενέστερα βέβαια τῶν τουρκικῶν.

Ἐπομένως, μὴ λαμβάνοντες μέρος εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐξηφαλίζαμεν τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀνεβάλαμεν ἀπλῶς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ πολέμου χάριν τῶν νήσων μετὰ τὴν Τουρκίαν, τὸν ὁποῖον θὰ μᾶς ἐκήρυττεν ἡ τελευταία εὐθὺς ὡς διὰ τῆς πολιτικῆς τῆς οὐδετερότητος θὰ συντελοῦσαμεν εἰς τὴν νίκην τῶν κεντρικῶν αὐτοκρατοριῶν καὶ τῆς συμμάχου των Τουρκίας.

Καὶ εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον διὰ τὴν κυριαρχίαν τῶν νήσων ἡμεῖς θὰ εἴμεθα ἐστερημένοι ὄχι ἀπλῶς συμμάχων, ἀλλὰ καὶ φίλων, ἀφοῦ αἱ δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως καὶ ἡ Σερβία θὰ ἐμῆνιον καθ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀθέτησιν τῶν πρὸς τὴν τελευταίαν συμμαχικῶν μας ὑποχρεώσεων.

Ἐπομένως, ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν βασιλικῶν κομμάτων ὡς πρὸς τὸν ἐπικείμενον πόλεμον μετὰ τὴν Τουρκίαν συνίστατο εἰς τοῦτο: Ὅτι οἱ μὲν φιλελεύθεροι τὸν ἀναπότρεπτον αὐτὸν πόλεμον ἤθελαν νὰ τὸν διεξαγάγῃ ἡ Ἑλλάς ἔχουσα παρὰ τὸ πλευρὸν της ὄχι μόνον τὴν Σερβίαν, ἀλλὰ καὶ τέσσαρας μεγάλας δυνάμεις, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ρωσίαν, ἐνῶ τὰ βασιλικά κόμματα ἤθελαν ν' ἀναβληθῇ διὰ νὰ διεξαχθῇ ὡς μονομαχία μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, μόνον καὶ μόνον διότι ὁ βασιλεὺς διὰ τῶν ὑποχρεώσεων πού εἶχεν ἀναλάβει ἀπέναντι τοῦ Κάιζερ, ἀπέστεργε νὰ λάβῃ μέρος εἰς πόλεμον ἐναντίον του.

Ὅπως, ἄλλως τε, τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, καὶ ἠττωμένη ἡ Τουρκία θὰ εὕρισκετο εἰς τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ἕνεκα τῆς προσκλήσεως τοῦ καταδρομικοῦ «Γκαϊμπεν» εἰς ἀπόλυτον ἀπέναντί μας ὑπεροχὴν. Ἀφοῦ ἡ διάταξις τῆς συνθήκης περὶ παραδόσεως τοῦ «Γκαϊμπεν» εἰς τοὺς συμμάχους εἶχε τεθῆ πρὸς ἰκανοποίησιν σχετικῆς ἑλληνικῆς αἰτήσεως.

3) Διότι μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τῶν συμμάχων εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἐτρέχαμεν τὸν σοβαρώτατον κίνδυνον, μένοντες μέχρι τέλους οὐδέτεροι, νὰ χάσωμεν εἴτε ὀλόκληρον τὴν ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, εἴτε μεγάλο μέρος αὐτῆς, εἴτε ἀπέναντι τῶν Σέρβων εἴτε ἀπέναντι τῶν Βουλγάρων. Ὅλιγοὶ γνωρίζουν ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1918 ἡ Βουλγαρία ἐπεδίωξε νὰ συνάψῃ χωριστὴν εἰρήνην μετὰ τὰς δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς ὁποίας ἡ Βουλγαρία θ' ἀπέδιδεν ὅλα τὰ ὑπ' αὐτῆς καταληφθέντα σερβικά ἐδάφη, ἐνῶ αἱ δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως θὰ ἐξεκένουν τὴν ἑλληνικὴν Μα-

κεδονίαν, την οποίαν τότε θα κατελάμβανε σχεδόν άμαχητι ό έπιστρατευμέ- νος βουλγαρικός στρατός.

Περί την θεμελιώδη αυτήν διαφωνίαν έξετυλίχθη όλον τό δράμα τής έσωτερικής έλληνικής κρίσεως, διαρκούντος του παγκοσμίου πολέμου.

Κατά τό πρώτον ήμισυ του 1916, υπό την πίεσιν τής κοινής γνώμης, αί βασιλικαί κυβερνήσεις τών Άθηνών πολλάκις προσεποιήθησαν ότι ήσαν διατεθειμέναι νά μετάσχουν του πολέμου παρά τό πλευρόν τής Συνεννοή- σεως. Διεκήρυττον δέ ότι ή ώρα τής εισόδου τής Ελλάδος θα έσήμαινε την στιγμήν που ή Ρουμανία θα εισήρχετο εις αυτόν.

Όταν, και μετά την είσοδον τής Ρουμανίας εις τόν πόλεμον, κατεφάνη ότι ή βασιλική πολιτική τών Άθηνών δέν επρόκειτο νά μεταβληθῆ, τό Κόμμα τών Φιλελευθέρων έκρινεν ότι τά έθνικά συμφέροντα έμελλαν μέχρι τέλους νά θυσιασθούν εις την δυναστικήν πολιτικήν του βασιλέως Κωνσταντίνου και άπεφάσισε τότε νά έξεγερθῆ, όπως διά τής ιδρύσεως προσωρινού δευτέρου κράτους εις την Θεσσαλονίκην, επιδιώξῃ την έφαρ- μογήν τής έθνικής πολιτικής. Καίτοι τό ύπωπευόμεθα, δέν έγνωρίζαμεν τότε, εκείνο που έμάθαμεν βραδύτερον, όταν ή κυβέρνησις τής Θεσσαλονί- κης έγκατεστάθη εις Άθήνας και άνεϋρεν εις τά άρχεϊα του άσυρμάτου τά μεταξύ τών Άθηνών και Βερολίνου διαμειφθέντα τηλεγραφήματα, ότι δηλαδή ό βασιλεύς Κωνσταντίνος, ήδη πρό του πολέμου, είχεν έν πλήρει άγνοία τής ύπευθίνου κυβερνήσεώς του, ανάλαβει άπέναντι του Κάϊζερ την ύποχρέωσιν όχι άπλώς νά μήν πολεμήσῃ έναντίον του, αλλά και νά ταχθῆ με όλας τάς δυνάμεις παρά τό πλευρόν τής Γερμανίας.

Η πολιτική του βασιλέως Κωνσταντίνου και ή πολιτική του Έλευθερίου Βενιζέλου

ΤΟ 1ον ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΙΩ. ΜΕΤΑΞΑ - 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟΝ ΠΟΛΛΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ότι ό πολιτικός άνήρ όστις ύπήρξεν ό κυ- ριώτερος παράγων τής βαθυτάτης διαίρέσεως του πολιτικού κόσμου τής χώρας φέρει υπό την κρίσιν τής κοινής γνώμης τό ζήτημα τουτο, και ζητεί νά έξηγήσῃ τάς αίτίας και νά άνεύρῃ τάς εϋθύνas.

Είς πᾶσαν περίπτωσιν οι δυνάμενοι νά του άπαντήσουν, δέν θα έπετρέ- πετο νά σιωπήσουν. Πρό παντός όμως τώρα, όποτε, κατά την ιδίαν αυτού όμολογίαν, «ό τόπος εύρίσκεται και πάλιν εις τάς παραμονάς έκρήξεως, ή όποία δέν άποκλείεται νά ύποδυθῆ την μορφήν άγριωτάτου έμφυλίου πολέ- μου».

Και διά τουτο σπεύδομεν ήμείς νά του άπαντήσωμεν. Και μάλιστα άφου άνατρέξει εις τό πρό εικοσαετίας παρελθόν. Έκ τών προσώπων τά όποία κατεΐχον άκριβῆ γνώσιν τών τότε διατρεζάντων, είτε διότι ήσαν οι πρωτεργάται αυτών, είτε διότι ως έκ τής θέσεώς των ήσαν οι άμεσοι βοη- θοί των πρωτεργατών, δέν σώζονται πλέον έν ζωῆ παρά ό κ. Βενιζέλος και

ήμείς, ως εισέτι ενεργῶς δρῶντες εις την δημοσίαν ζωήν τής χώρας και ίσως δύο ή τρείς άλλοι, οτινες όμως από μακροϋ έξήλθον τής δημοσίας ζωής και έπαυσαν άναμιννόμενοι εις τάς επί σχετικών με ταύτην συζητή- σεις. Διά τουτο έτι μάλλον έπιτακτικόν καθίσταται τό καθήκον ήμῶν νά άπαντήσωμεν εις τόν κ. Βενιζέλου.

Την άπάντησιν όμως θα διαιρέσωμεν εις δύο μέρη. Πρώτον θα άπαν- τώμεν εις έν εκαστον τών άρθρων του, περιοριζόμενοι έντός του περιθω- ρίου τής συζητήσεως τό όποιον αυτός οϋτος ό κ. Βενιζέλος διαγράφει, και δεύτερον θα έκθέσωμεν τά καθ' ήμᾶς αίτια του έσωτερικού διχασμού και τάς εϋθύνas εκάστου εξ ήμῶν διά την όξύτητα αυτού. Διότι ό κ. Βενιζέλος άπατάται φρονών ότι ό παγκόσμιος πόλεμος είναι ό διαίρεσας βαθύτατα τόν πολιτικόν κόσμον τής χώρας. Τά αίτια τής διαίρέσεως κείνται πολύ βα- θύτερα. Έξεδηλώθησαν μόνον ζωηρά κατά τόν παγκόσμιον πόλεμον. Άλλά περι τουτου όταν τελειώσωμεν με την άπάντησιν εις έν εκαστον τών αρ- θρων του κ. Βενιζέλου.

Ό κ. Βενιζέλος διατυπώνει ως εξής τάς άντιτιθεμένας πολιτικάς άπό- ψεις περι εκάστην τών όποιων συσσωματωθέντα τά πολιτικά κόμματα τής χώρας, συνεκρούσθησαν προς άλλαλα.

1ον) Βασιλική πολιτική, την όποιαν ήκολούθουν όλα τά παλαιά κόμ- ματα που είχε συντρίψει ή επανάστασις του 1909. Κατ' αυτήν ή Έλλάς κουρασμένη ήδη εκ τών βαλκανικών πολέμων, έπρεπε νά μείνη οϋδετέρα, και νά μή μετάσχῃ ενός τρομερού πολέμου, αλλά νά διατηρήσῃ άθίκτους τάς δυνάμεις τής.

2ον) Πολιτική του Κόμματος Φιλελευθέρων, κατά την όποιαν μετά την είσοδον ιδίως εις τόν πόλεμον τής Τουρκίας και Βουλγαρίας, θα ήτο ιστο- ρικόν εγκλημα νά μή μετάσχωμεν εις πόλεμον, από τόν όποιον θα έκρίνετο ή τύχη όλων των χωρών επί των όποιων έξετεινοντο οι έθνικαί μας διεκδι- κήσεις.

Η διαίρεσις αυτη και ή διατύπωσις τής πολιτικής των κομμάτων είναι τελείως άνακριβής.

Και πρώτον μεν περι την κακῶς λεγομένην βασιλικήν πολιτικήν δέν συνετάχθη μόνον ό πρό του 1909 ύφιστάμενος πολιτικός κόσμος, ό όποιος άλλως τε τιμίως και εϋσυνειδήτως ύπηρετήσε την πατρίδα, αλλά και πολ- λοι άλλοι, είτε πολιτικοί, είτε αξιωματοϋχοι, οι όποιοι άνεδείχθησαν έτι μάλλον μετά την επανάστασιν του 1909. Ό άείμνηστος Γούναρης, φέρ' εί- πείν, πολιτεύεται μεν και πρό του 1909, αλλά κυρίως άναδεικνύεται μετ' αυτό. Ό άείμνηστος Στράτος άναδεικνύεται έν τη πολιτική κυρίως μετά τό 1909 και μάλιστα κατ' άρχάς ως συνεργάτης του κ. Βενιζέλου, ό άείμνη- στος Δημητρακόπουλος τό ίδιον. Θα ήδυνάμην νά φέρω άπειρίαν παρα- δειγμάτων. Λοιπόν ή τάσις του κ. Βενιζέλου, νά παραστήσῃ τόν περι την βασιλικήν πολιτικήν κόσμον, οϋτως είπείν, ως όπισθοδρομικόν, και άνευ εϋρύτητος σκέψεως, δέν άνταποκρίνεται οϋδαμῶς προς την άλήθειαν των πραγμάτων. Αφ' έτέρου τά πολιτικά πρόσωπα τά όποία αναφέρει ως άκο-